

आंतरजातीय विवाहाबाबत स्वतंत्र कायदा तयार
करण्यासाठी समिती गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्र.: युटीए २०१७/प्र.क्र. २७/सामासु
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ८ मार्च, २०१७

प्रस्तावना:

सद्यस्थितीत मुस्लिम, पारशी व ख्रिश्चन धर्मिय यांचे विवाहाचे कायदे स्वतंत्र आहेत. या व्यक्तीरिक्त सर्व समाजातील विवाह हे हिंदू विवाह कायदा १९५५ व विशेष विवाह कायदा या अंतर्गत नोंदणी केलेल्या आंतरजातीय विवाहीत जोडपे वेगवेगळ्या जातीतील असल्याने सद्यस्थितीत त्यांचे विवाह उपरोक्त कायद्यांतर्गत नोंदणीकृत करण्यात येतात. सध्याचे कायदे पुरेसे नाहीत. सदर कायद्यात संरक्षण नसल्याने आंतरजातीय विवाहामुळे महाराष्ट्रात अनेक अॅट्रासिटीच्या घटना घडल्या. महिलाना संरक्षण देणे, जातीय सलोखा व समानता तसेच मुलींच्या संरक्षणासाठी आंतरजातीय विवाह कायदा करणे आवश्यक आहे. परंतु अशा विवाहिताना कायद्याचे भक्कमपणे संरक्षण मिळावे, तसेच सामाजिक बहिष्कार, अवहेलना यापासून सुरक्षितता मिळावी म्हणून अशा जोडप्यांसाठी स्वतंत्र कायदा करणे आवश्यक असल्याचे शासनाच्या निर्देशनास आले आहे. सन १९१९ या कालावधीत कोल्हापूर संस्थानामध्ये शाहू महाराजांच्या काळात आंतरजातीय, आंतरधर्मीय विवाह शास्त्रसंमत नसल्याने ते बेकायदेशीर ठरले जात, असे विवाह केल्यामुळे विशेषतः स्त्रीची मोठी ससेहोलपट होत असे. शाहू महाराजांनी असे विवाह कायदेशीर ठरविणारा व धर्मातील रुढींना फाटा देऊन त्यांना नोंदणी पध्दतीने विवाह करावयाचा असेल त्यांना तसे कायदेशीर स्वातंत्र्य देणारा कायदा अमलात आणला. समाजसुधारणेच्या क्षेत्रातील हे एक क्रांतीकारक पाऊल होते. छत्रपती शाहू महाराज यांनी आंतरजातीय विवाहांना प्रोत्साहन देण्यासाठी त्यांच्या संस्थानामध्ये कायदा मंजूर करण्यात आला होता. विशेष विवाह कायदा हा कायदा परिपूर्ण वाटत नाही. त्या कायद्याच्या आधारे नविन आंतरजातीय विवाह कायदा तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे. त्याकरीता खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय:

आंतरजातीय विवाह कायदा तयार करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	सदस्याचे नाव	पद
१.	मा. मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय मुंबई.	अध्यक्ष
२.	मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय मुंबई.	उपाध्यक्ष
३.	श्री. भाई गिरकर, विधान परिषद सदस्य	सदस्य
४.	श्री. मंगलप्रभात लोंढा, विधानसभा सदस्य	सदस्य
५.	सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय मुंबई.	सदस्य
६.	सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
७.	सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
८.	आयुक्त, समाजकल्याण पुणे.	सदस्य
९.	महासंचालक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे	सदस्य

१०.	अध्यक्ष, राज्य अनुसूचित जाती /जमाती आयोग, मुंबई	सदस्य
११	सदस्य (विधी), राज्य अनुसूचित जाती /जमाती आयोग, मुंबई	सदस्य
१२.	श्रीमती सुषमा अंधारे, महिला प्रतिनिधी	सदस्य
१३.	श्री. मधु कांबळे, पत्रकार	सदस्य
१४	उप सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य सचिव

सदर समितीतील अशासकीय सदस्यांना वित्त विभागाने निर्धारित केलेले भत्ते नियमानुसार अनुज्ञेय राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१७०३०८१५४५४५७१२२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ज्ञा. ल. सुळ)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
२. मा. मंत्री (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव,
३. मा. राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव.
४. श्री. भाई गिरकर, विधान परिषद सदस्य
५. श्री. मंगलप्रभात लोंढा, विधानसभा सदस्य
६. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक.
७. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे
१०. महासंचालक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे
११. अध्यक्ष, राज्य अनुसूचित जाती /जमाती आयोग, मुंबई
१२. सदस्य (विधी), राज्य अनुसूचित जाती /जमाती आयोग, मुंबई
१३. श्रीमती सुषमा अंधारे, सामाजिक कार्यकर्ता,
१४. श्री. मधु कांबळे, पत्रकार
१५. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाज कल्याण विभाग,
१६. सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी / सहायक आयुक्त, समाजकल्याण
१७. निवड नस्ती, का-सामासु.
